

SÈRIE 1

1. Exercici de traducció

La versió correcta del text pot adoptar formes distintes; donem la següent com a pauta orientativa:

«Mentre aquestes coses són dutes a terme per Cèsar, un cop aplegats grans efectius d'infanteria i de cavalleria, els trèvers es disposaven a atacar Labiè, al capdavant de l'única legió que havia passat l'hivern en els seus territoris; i ja no estaven més lluny d'ell que el trajecte de dos dies, quan s'assabenten que, per encàrrec de Cèsar, havien arribat dues legions.»

OPCIÓ A

2. Exercici de morfosintaxi

a) La construcció formada per *magnis peditatus equitatusque copiis coactis* és un ablatiu absolut.

Està constituïda per un participi en ablatiu, *coactis*, concordat amb un substantiu també en ablatiu, *copiis* (OPCIONAL: aquí el substantiu porta com a complements l'adjectiu *magnis* i els genitius partitius *peditatus equitatusque*).

El participi *coactis* és el predicat verbal de la construcció i el substantiu *copiis* li fa de subjecte.

b) El nexa subordinant *cum* introdueix una oració subordinada adverbial temporal. El subjecte sobreentès del verb *cognoscunt* és *Treueri*.

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

a) <i>rigor mortis</i>	c) <i>sine die</i>
b) <i>in mente</i>	d) ràtio

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

El text correspon a l'episodi de "Les quatre edats de la humanitat" narrat per Ovidi en les *Metamorfosis*.

En el passatge es descriu l'edat d'or. La primera raça d'homes va ser la d'aquesta època. Els homes viuen sense preocupacions, sense necessitat de lleis, sense càstigs. No els cal fer-se al mar, ni envoltar les ciutats de muralles, ni lluitar. Els pobles viuen en pau en una terra que produeix espontàniament tot el que necessiten.

Després de l'edat d'or apareix la generació de plata. La primavera ja no és eterna i l'any es divideix en quatre estacions. Els homes, per primer cop, es refugien en coves o en rústegues cabanes per protegir-se dels rigors del fred i de la calor. La terra ha de ser conreada. Es desenvolupa l'agricultura i la ramaderia. La tercera generació és la de bronze, de tarannà més cruel i més disposada a la violència i l'enfrontament. La darrera raça és la del ferro. És la pitjor de les edats: desapareixen les virtuts i els vicis n'ocupen el lloc. Els homes es reparteixen la terra i necessiten exèrcits per protegir les propietats. La guerra fa la seva aparició.

Ovidi pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Fou admès en el cercle literari de Valeri Messal·la Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual va sentir una admiració especial. Tanmateix, Ovidi constitueix un cas excepcional entre els grans poetes de l'època; degut a la seva joventut, li queden lluny els valors de regeneració moral i la transformació del sistema polític propugnades per August, de les quals en foren propagandistes poetes com Virgili. La poesia d'Ovidi no està al servei del príncep i del seu projecte, sinó que sorgeix d'una necessitat natural.

Ovidi va caure en desgràcia davant d'August i l'emperador va decretar el seu desterrament a Tomis, entre els escites, l'any 8 o 9 dC, coincidint amb l'acabament de les *Metamorfosis*. Les causes d'aquest càstig no estan gaire clares. Ovidi al llibre segon de *Les tristes* fa al·lusió a un "poema" i a un "error" com a motius del seu exili. Sembla que el poema a què es refereix seria l'*Ars amatoria* i l'error, haver vist una cosa que no havia de veure.

OPCIÓ B

2. Exercici de morfosintaxi

- a) El pronom *quae* introdueix una oració subordinada adjectiva (de relatiu).
El seu antecedent és *una legione*.
Quae i *una legione* concorden en gènere (femení) i nombre (singular).
- b) La construcció *duas legiones uenisse missu Caesaris* és una subordinada completiva d'infinitiu.
Fa la funció de complement directe del verb *cognoscunt*.
El subjecte de l'infinitiu *uenisse* és el sintagma en acusatiu *duas legiones*.

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

1. c) de Mecenas	3. c) Tomis
2. b) <i>Eunuchus</i>	4. d) Tit Livi

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

Un cop acabades les guerres càntabres, cap a l'any 14 aC, l'emperador August va fundar Bàrcino, amb el nom oficial complet de *Colonia Iulia Augusta Paterna Fauftia Barcino*.

La ciutat es va alçar damunt d'un petit turó, el mont Tàber, situat enmig de la fèrtil plana delimitada entre els rius Llobregat i Besòs, i entre la serra de Collserola i el mar.

En la seva construcció es va seguir l'estructura habitual de les fundacions romanes. Unes muralles amb torres i quatre portes delimitaven el recinte rectangular de la colònia. Els dos carrers principals partien de les quatre portes formant una creu: el *Decumanus maximus*, ressegua l'eix muntanya-mar, i el *Cardo maximus* l'eix perpendicular Besòs-Llobregat.

En la intersecció del *Decumanus maximus* amb el *Cardo maximus*, l'actual plaça St. Jaume, es trobava el fòrum de Bàrcino. S'hi alçava un gran temple, construït a la darrereria del s. I aC, probablement dedicat al culte imperial, conegut actualment com a Temple d'August. Era un temple de planta rectangular, hexàstil, del qual avui es conserven quatre columnes corínties i una part del *podium*, en la seu del Centre Excursionista de Catalunya, al número 10 del carrer del Paradís.

Sota l'actual plaça de Sant Miquel hi ha restes arqueològiques d'unes termes públiques donades a la ciutat el 125 dC per una de les famílies més notables de Bàrcino. Hi ha

constància que un dels seus membres, Luci Minici Natal va participar amb una quadriga en els Jocs Olímpics del 129 dC.

Dos aqüeductes fornien aigua a la ciutat; conflüen a la muralla, al costat de la porta de l'actual plaça Nova, on se n'han conservat restes.

També s'han trobat restes de *domus*, habitatges de particulars, al carrer del Bisbe Caçador i de la plaça de Sant Miquel.

Tanmateix, els vestigis conservats de la Barcelona romana més rellevants són les muralles. L'edificació fundacional va ser àmpliament reforçada al segle IV dC. Actualment, en diversos punts del casc antic de la ciutat, es poden veure trams de l'antiga muralla romana.

SÈRIE 4

1. Exercici de traducció

La versió correcta del text pot adoptar formes distintes; donem la següent com a pauta orientativa:

«Cèsar, en marxar cap a Itàlia, va enviar Servi Galba amb la legió dotzena contra els nantuats, els veragres i els seduns. Galba, un cop lliurats alguns combats favorables, va decidir col·locar dues cohorts en el territori dels nantuats i amb les cohorts restants de la legió passar l'hivern en un poble dels veragres que s'anomena Octodur.»

OPCIÓ A

2. Exercici de morfosintaxi

a) En la construcció *Cum in Italiam proficisceretur Caesar*, el nexa subordinant *cum* introdueix una oració subordinada adverbial temporal-causal (*cum* històric).

Es justifica perquè el predicat verbal està en pretèrit imperfecte de subjuntiu.

b) L'infinitiu *collocare* fa de complement directe de *constituit*.

El sintagma *cohortes duas* fa de complement directe de *collocare*.

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

1. <i>d) plus</i>	3. <i>d) sui generis</i>
2. <i>b) ipso facto</i>	4. <i>b) in extenso</i>

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

En aquest passatge del principi de *Els germans* de Terenci parla Mició, *senex*, pare adoptiu d'Èsquinus. Els protagonistes de l'obra són dos pares, els germans Mició i Dèmeas. Mició és un home de ciutat, indulgent i refinat. Dèmeas, com explica Mició en el text, és un camperol austre i sorrut que ha tingut dos fills: Ctesifó i Èsquinus. En la comèdia Mició i Dèmeas exposen el seu concepte de la vida en general i les seves idees pròpies i oposades davant d'un problema en concret: el de l'educació dels fills. Ctesifó ha estat educat per Dèmeas, que ha aplicat un mètode educatiu sever i rigorós; Èsquinus, afillat per Mició, ha rebut del seu pare adoptiu una educació ben diferent, basada en la confiança mútua i la generositat, tal com Mició manifesta en el parlament del text. Els dos sistemes educatius es posaran a prova en les relacions amoroses dels dos nois i la conclusió a la qual al final arriba l'espectador / lector és que allò que cal aplicar és un altre sistema, el del terme mitjà, un sistema que agafi els aspectes positius de cada mètode i eviti els defectes que ocasiona l'excés en tots els aspectes de la vida.

Les comèdies *palliatae* reben el seu nom del *pallium* o mantell dels grecs, ja que eren comèdies romanes que conservaven l'ambientació grega dels seus models, les obres de la Comèdia Nova àtica: l'acció se situava en alguna ciutat grega (en el *Els germans* se situa a Atenes) i els seus personatges eren grecs (com es veu pels seus noms). Els autors romans de *palliatae*, com Terenci o Plaute, creaven les seves comèdies a partir d'una obra grega concreta (*imitatio*), però hi barrejaven escenes preses d'altres obres del mateix gènere (*contaminatio*). Terenci en *Els germans* té com a model fonamental una obra homònima de Menandre, però també hi va integrar una escena dels *Synapothnéskontes* de Dífil. Les *palliatae* comencen amb un pròleg, on s'explica l'argument de l'obra, i són dividides en cinc actes, en els quals es barregen les escenes parlades, les recitades i les cantades. L'obra solia acabar amb l'epíleg i el *plaudite* dirigit al públic. Els personatges de les *palliatae* són estereotipats (*senex*, *adulescens*, *seruus*, *uirgo*, *leno*, *parasitus*, etc.). En el cas de Terenci, tanmateix, un dels trets fonamentals de la seva producció teatral és la psicologia dels personatges: cadascun d'ells rep un tractament específic en funció dels interessos del comediògraf. Els arguments també són molt semblants: giren entorn dels embolics amorosos de joves *adulescentes* que generalment es veuen ajudats i encoberts per algú que resol amb astúcia el conflicte. L'objectiu de les *palliatae*, per tant, era el d'entretenir i divertir; això no obstant, val a dir que les comèdies de Terenci també tenen un fort component moralitzador.

De Terenci conservem sis comèdies: *La noia d'Andros* (*Andria*), *La sogra* (*Hecyra*), *El botxí de si mateix* (*Heautontimorumenos*), *L'eunuc* (*Eunuchus*), *Formió* (*Phormio*) i *Els germans* (*Adelphoe*).

OPCIÓ B

2. Exercici de morfosintaxi

a) La construcció formada per *secundis aliquot proeliis factis* és un ablatiu absolut.

Consisteix en un participi en ablatiu concordat amb un substantiu també en ablatiu (OPCIONAL: aquí el substantiu va complementat per *aliquot* i per *secundis*).

b) En la construcció *qui appellatur Octodurus*, el pronom *qui* introdueix una oració subordinada adjectiva (de relatiu).

El seu antecedent és *uico*, amb el qual concorda en gènere i nombre.

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

a) V	c) F
b) V	d) F

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

La *Colonia Iulia Vrbs Triumphalis Tarraco* va rebre aquest nom al segle I aC, quan fou distingida amb la categoria administrativa de colònia.

Segons la tradició, Publi Corneli Escipió Africà va instal·lar, sobre un antic poblat iber, un assentament romà a la part alta del turó l'any 217 aC (per això es diu que Tàrraco és *Scipionum opus*). Aquest assentament va ser el centre de les operacions militars romanes contra els cartaginesos i llurs aliats durant la Segona Guerra Púnica (218-201 aC).

Acabada aquesta guerra, l'assentament romà es va anar engrandint estenent-se cap a la plana i va ser dotat de les grans construccions públiques pròpies d'una ciutat romana; d'aquesta manera s'arribaria a convertir en la capital de la província de la *Hispania Citerior* i, més tard, de la *Tarraconensis* (ca. 27 aC).

Un altre fet històric important relacionat amb la ciutat fou la presència en ella d'August, que s'hi va instal·lar, amb motiu de les guerres càntabres, durant tres anys (27-24 aC), de manera que, durant aquell període de temps, Tàrraco va ser *de facto* la capital de l'Imperi romà. Aleshores es va iniciar un gran projecte urbanístic que volia donar a la ciutat el caràcter monumental adient a la seva categoria, projecte que va culminar amb la construcció de l'amfiteatre (segle II dC).

La topografia de la zona, però, va provocar que l'estructura urbanística de Tàrraco no fos la típica de les ciutats romanes, ja que va ser necessari esglaonar-la en una sèrie de grans terrasses, envoltades per una muralla: a la terrassa superior es va edificar un temple dedicat a August (se'n conserven restes sota la catedral), la plaça de representació i el fòrum provincial; més avall, el circ (edificat dins la ciutat) ocupava tota una terrassa dividint la ciutat en una part alta i una part baixa; a les terrasses inferiors hi havia les termes i el fòrum de la colònia. A la part més baixa, ja fora de la muralla, hi havia el teatre (del qual es conserven poques restes), el port (molt poc estudiat), l'amfiteatre, tres aqüeductes (dels quals resta en peu el de Les Ferreres) i la Via Augusta (antiga Via Hercúlia).